

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

De Legatis, De Successionibus Ab Intestato, De Renvnciationibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. LX. Alter discursus generalis. An legatum alicui puellæ in specie, vel puellis in genere factum pro dote, conveniat jam nuptis; Vel an intelligatur solùm de primis nuptiis, vel conveniat ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74076](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74076)

verint, quasi defuncti voluntatem ita interpretasse videantur *Crauer. conf. 101. num. 3. & 4. Noal. dicto casu 17. num. 36. Vvius decif. 184. num. 7. Casanati. conf. 35. num. 22. Fontanell. ubi supra num. 20.*

Id autem recipiendum videtur, ubi ex alijs conjecturis, vel facti circumstantijs, res esset prababiliter dubia; Tunc enim intrat recepta & tuta conclusio, quod observantia est optima interpretis, & interpretationum regina; Sed nisi aliud concurrat, id de nihilo servit; Cum enim regula clara sit pro conditionalitate, hinc proinde sola credulitas, vel observantia hæredis, non diceretur interpretativa rei dubiæ, sed potius dispositiva, ac destructiva regule claræ, ut bene in puncto *Rota in dicta decif. 291. par. II. rec.*

Et generaliter, ut sola observantia causata ex credulitate facientis in casu claro non operetur *Rota decif. 329. & 351. par. 6. recent. in Avenionen. fideicommissi 26. Junij 1647. coram eodem Verapio dec. 98. par. 10. in Avenionen. Salviani 10. Februarij 1651. coram Bichio inter suas decif. 449. in quibus concordantes.*

Alia quoque ponderari solet conjectura, si disponens mandaverit, ut interim puellæ alimenta, vel annuus reditus præstari debeat, quasi quod tunc, ex legato à principio puro, & dilato ad solvendum, pro dilatione interfuturum præstari voluerit, ut observat *Ancharan. conf. 323. Mantie. dicto tit. 23. numer. 33. Cyriac. dicta contro. 72. numer. 34. Giovagnon. dicto conf. 41. num. 40. & conf. 42. num. 20. Merlin. de legitim. dicto lib. 3. tit. 1. quæst. 8. num. 66. & seqq.*

Verum distinguendam videtur, quod aut ista conjectura attendenda est respectu paternæ dispositionis, ad effectum defumendi voluntatem subrogandi, dotem loco legitimæ, in quibus terminis loquuntur allegati; Aut respectu dispositionis extranei, vel etiam patris, secluso effectu prædicto, & tunc nisi aliæ concurrant conjecturæ, ea sola, & de se nullius, vel levissimi ponderis videtur; Probabile siquidem, ac humane rationi congruum est, ut ex eadem charitate, cum qua disponens puellæ in nubili ætate de dote providere voluit, providere quoque voluerit in tempore præambulo de alimentis, vel pro ipsi de annuo reddito; Semper enim vera erit solida ratio, in qua principalis regula fundatur, quod scilicet finis à disponente habitus, jam terminatus fuerit cum persona, quam providere voluit, non autem ejusdem hæredem, quem testator non curavit, nec dilexit; Ideoque merito hanc alimentorum conjecturam in extraneo, parvi fecit *Rota in dicta decif. 291. par. II. rec.*

Bene verum, quod si annua præstatio, non sub nomine alimentorum, ac subventionis, sed sub nomine interfuturorum relicta sit, ad rationem tot pro centenario, tunc videtur conjectura magnæ efficacitæ, quoniam debitum usurarum præsupponit debitum fortis; Nisi constet, quod dispositio ad eundem finem directa fuerit, ut in *Bononien. successions 29. Novembris 1599. coram Lancellotto impressa apud Giovagnon. dicto conf. 42. num. 134.*

Ad quod conferunt deducta per *Franch. decif. 392. num. 2. & Merlin. decif. 210. num. 6.*, quod scilicet, ubi conceditur res sub annuo censu, vel præstatione, tunc non intrat retractus, dum non est venditio, sed si fiat concessio sub annua præstatione solvenda, vel redimenda, ad rationem tot pro centenario, tunc intrat retractus, quoniam in effectu est venditio, atque censetur principaliter deductum in contractum pretium fortis, ejusque loco præstatio tanquam fortis accessio, ut advertitur sub

iii. de servit. ad materiam retractus, ideoque debitum videretur à principio purum, sed ob dilatam solutionem, sit interfuturij productivum loco damnorum, & interesse juxta ejus legitimam requiritæ, & non aliàs ex ijs, quæ habentur sub tit. de dote disc. 161. & pluries sub tit. de usur.

Est pariter certa conjectura deducta ex *Barr. in dicto 5. Ticio genero*, ubi nempe constat disponentem fuisse aliàs relicturum, sed quia hoc non præsumitur, pendet autem ex facti probationibus, hinc proinde dicenda potius est probatio hominis, quam conjectura legis.

Alias quamplures ponderant conjecturas *Mantica dicto tit. 23. Giovagnon. allegat. conf. 41. & 42. Cyriac. controvers. 72. Merlin. de legitim. dicta quæst. 8. lib. 3. tit. 1.*; Verum, ut dixi, ut plurimum illa potius percutiunt paternam dispositionem ad effectum defumendi agnitionem filiarum in suam, Et è converso etiam in casibus, in quibus regulariter dispositio pura censenda esset, adhuc ex potentioribus conjecturis, vel facti circumstantijs potest esse conditionalis, quoniam [ut præmissum est] ex disponentis voluntate sit purum id, quod de sui natura est conditionale, & è contrâ, quoties defectus potestatis non resistat.

Quoties verò disponens mandat dotem statim sequuta morte præstari, tunc non conjectura, sed aperta est probatio puritatis, ut per *Castr. conf. 125. nu. 2. lib. 1. Crauer. dicto conf. 101. nu. 2. Mantie. dicto tit. 23. num. 24.*; Nisi præceptum hoc de statim solvendo hæredi fuerit injunctum, non ad effectum solvendi, sed ad effectum deponendi ad hoc, ut accedente tempore nuptiarum, pecunia prompta sit, & parata; Tunc enim adhuc dispositio remanet conditionalis, ut egregie *Rota in dicta decif. 291. nu. 14. & seq. par. II.*

Effectus autem exinde resultantes, sunt quamplures, frequentiores autem, ac principaliter considerandi sunt; Primò jam dictus, ut scilicet dispositio pro nuptijs carnalibus sit applicabilis spiritalibus; Tota enim hæc inspecto fundatur in præsupposito, quod dispositio sit conditionalis; Secundo, de quo *disc. seq.*, an conveniat nuptijs, vel pro ulterioribus nuptijs, cum ex ibidem deductis hoc præsuppositum conditionalitatis sit fundamentum quæstionis; Tertio circa exercitium actionis ad hujusmodi legatum consequendum, quoniam si est dispositio pura, statim agi potest, saltem ad effectum, ut adveniente tempore exequatur, secus verò si est conditionalis, quoniam non purificata conditione, deficit actio; Quarto circa transmissionem, vel caducationem; Quintò circa fructus medij temporis; Sextò circa conditiones, & pacta per hæredes disponentis adjecta cum similibus, de quibus in proprijs sedibus videndum est, præsertim sub tit. de dote, que est ejus sedes, ac etiam de aliquibus sub tit. de success. & sub tit. de legitim. & de tractione.

An legatum alicui puellæ in specie, vel puellis in genere factum pro dote, conveniat jam nuptijs; Vel an intelligatur solum de primis nuptijs, vel conveniat ulterioribus favore viduarum; Et an secundum legatum deroget primo pinguiori.

SUMMARYM.

Regula generalis inducunt confusionem. Dispositio de dote præstanda patris, vel sui immediati, qui etiam divitem, & nuptem dotare tenentur, conveniunt nuptijs, & aliunde provisus.

- 3 Dos per patrem data, vel constituta post dispositionem à se factam de dote prestanda, si est major, vel aequalis, censetur data in compensationem dictae dispositionis, unde unica & secunda dos tantum debetur.
- 4 Legatum factum per patrem filiae indotatae, semper censetur in causam dotis, licet non exprimat.
- 5 Ubi secunda dos est minor, quam in prima dispositione continetur, an filia petat residuum, seu supplementum.
- 6 Dos semel destinata, vel constituta à patre, an minus possit remitti.
- 7 Dispositio de dote facta ab alio; quam à patre ad favorem certa persona, intelligitur pro futuris nuptiis, si testator sciebat tunc mulierem esse nuptam, & dotatam.
- 8 Intelligi si erat congruè dotata, secus si adhuc oportuna provisione indigebat, quia ad istam dispositionem est referenda.
- 9 Ubi vero testator est ignarus nuptiarum, vel quia ista sequuta sint post testamentum, discrepant D.D. num dispositio ad favorem certa persona, vel incerta de certis, conveniat jam nupta, & distinguuntur plures casus.
- 10 Dotes prestanda puellis innuptis, an, & quando debeantur etiam nuptis ante dotium distributionem.
- 11 Dispositiones de dotibus, seu subsidijs dotalibus praestandis incertis de incertis.
- 12 Dicitur dispositio pro incertis de incertis non conveniunt nuptis, sed solum nubendis, quod tamen declaratur, ut etiam aliquando male nuptis conveniant, ut honestati consulatur.
- 13 Dispositio de dote prestanda intelligitur pro primis nuptiis, non pro ulterioribus.
- 14 Limitatur tripliciter; Primo, ubi constat de praesumpta disponentis voluntate; Secundo, ubi prima nuptia non fuerunt consummata, ita ut agatur de vidua virgine; Terzio, ubi agitur de vidua juvene, & formosa, ut periculo consulatur.
- 15 Prima nuptia nulla, non merentur nomen nuptiarum, ideoque secunda nuptiae dicuntur prima, si nullitas non est culposa, secus si culpa mulieris accedat.

DISC. LX.

Um in forensibus materijs experientia probet, quod nisi casus distinguantur, generales propositiones, confusionem potius, quam resolutionem producant; Hinc proinde, pro hujus materiae aliqua cognitione, ita distinguendum videtur; Aut agitur de dispositione illius, qui dotare tenetur, etiam nuptam, ac divitem, ut est pater, ac etiam certis casibus avus, ut habetur *sub tit. de dote disc. i. & 142.* & tunc non dubitatur, ut dispositio conveniat etiam nuptis absque dote, vel aliunde dotatis, ideoque dispositio censetur facta in adimplementum debiti, atque pro illius taxatione; Non enim inconvenit, ut mulier duplicem habeat dotem, unam aliunde, & alteram à patre, ut dicto *disc. i. & 144. de dote*; Atque isto casu vera ratio resolutionis, non consistit in expiratione, vel implemento conditionis, ut aliqui male credunt, sed in jam dicta, quod pater, etiam nuptam dotare tenetur, ut bene declarando *Guliel. de Cune. observat Paschal. de patr. potest. par. 2. cap. 6. num. 50. & seqq.*

Si verò mulier, ad cuius favorem dispositum fuerit, dotata postmodum sit ab eodem patre, vel avo disponente, cum dote majori, vel aequali, & tunc certum pariter est, ut legatum, vel dispositio cesset, ob illius causae expirationem ad text. in l. *filia legatorum C. de legat. 3.* Licet enim ille textus loquatur de legato expressè facto in causam dotis; Attamen procedit etiam in legato simpliciter, quoniam semper à patre censetur factum in causam dotis, ut quidquid sentiat *Bart. in dicta l. filia legatorum* firmant ibidem communiter *Scribentes*, de quibus *apud Fab. de Anna conf. 91. num. 4. & seqq. & num. 21. Paschal. dicta par. 2. cap. 6. num. 35. & 141. & 17. num. 6. Boss. de matrim. cap. 11. num. 53. Arias de Mesa lib. 2. variat. cap. 11. num. 15. & 18.* Atque videtur hodie absolutum, quoties, tam legatum, quam posterior constitutio, constat in quantitate, ac fortius, ubi utraque deos constat in specie, quae difficultas recipit duplicatione de text. in l. *Lucius 2. §. impuberem de legat. 2.* cum concordantibus per *Fab. de Anna ubi supra in prim. debium etenim aliquod esse posset, quoties, una constitueret in specie, & altera in quantitate. Verum adhuc idem est dicendum, vel ratione compensationis, vel saltem ex altera cessantibus causa.*

Difficultas igitur est, ubi secunda dos dote, vel constituta sit minor; Tunc enim intrat famigerata quaestio, an filia, in vi prima dispositionis residuum petat; In hoc autem duae sunt opiniones; Una est negativa *Dyni in l. Lucius de legat. 2.* opinionem cessante causa legati, illud remanet cunctum, & sequuntur *Imol. & Cuman. & Coffer.* quos refert *Fab. de Anna dicto conf. 91. num. 15. & 141.* atque hanc veriorum credunt *Cancer. lib. 3. variat. cap. 20. n. 128. in fine. Merenda tom. 3. contrav. lib. 16. cap. 20. de Marin. resolut. quotidian. 93. tom. 3.*

Altera est opinio affirmativa *Oldradi in eadem l. Lucius*, quem sequuntur *Angelm. Jacobin. & alij* relati per *Fab. de Anna ibidem n. 14.* eamque veriorum profitentur *Iaf. in l. hujusmodi §. cum pater n. 18. & seqq. de legat. 1. Covarr. in c. officij num. 10. ad testament. Franck. decis. 422. num. 6. Casanov. conf. 35. num. 17. Capyc. Lar. consultat. 17. ad l. ad Gregor. decis. 236. Rota apud *Milim. decis. 404. in prim.* ubi haec admittitur pro regula.*

Et licet aliqui, tertiam tradant opinionem ex *Bart. in eadem l. Lucius*, distinguendo inter legatum pro dote, & illud pro maritanda, ut primo casu procedat opinio *Dyni*, quasi quod tunc causa cessasse non dicatur, cum etiam constante matrimonio, dos augmentum recipere valeat; Attamen reprobat hanc distinctionem, quod dicit *Barrolu* compendandus veniat cum sententia *Oldradi*, observat *Covarr.*, quem rectè expendit *Fab. de Anna ubi supra num. 20.*

Quamvis autem ista secunda opinio magis recepta videatur; Attamen mihi non placet, neque probabile rationis fundamentum habere videtur; Finis enim parentum in hujusmodi dispositionibus est, condcenter collocare filias; Neque mirum, quod major sit quantitas in legato contenta, quoniam major notum est, quod major necessaria est dotem satis notum est, quod major necessaria est dotem in orphanis; cum patris viventes qualitas *lapis* pars dotis esse soleat, ideoque patres prudentes, plus in casu mortis pro dote filibus legare soleant, quam si viventes darent, ut ita de nuptiis dignis magis tuti reddantur; Probabileque omnino est, quod si pater voluisset dare vivens tantam dotem, quam in praecedenti dispositione statuerat, eam constituisset à principio, dilalata solutione patris post

post ejus mortem, cum ita utique digniorem generum habere potuisset, ut ad sensum.

Verum quia eam ita simpliciter respuere non audeo, idcirco crederem, quod istæ opinionēs conciliari possint, quodque utraq; opinio sit respectivè vera juxta facti circumstantias, & conjecturas, ut etiam observat *Rota apud Millin. d. dec. 404.*; Si n. pater vir prudens, post dotem constitutam, habens congruum tempus ad revocandum priorem dispositionem, illiusque memor, contrariam dispositionem, vel declarationem facere neglexit, tunc videtur illud plus etiam filia post mortem præstari voluisse; E converso autem, secus dicendum, si morte improvisa præcepit, testamentam mutare non potuit, vel ex facti circumstantijs constet, quod illius memor non fuerit; Sive quod sit persona talis, quæ probabiliter credere potuit, ut per jam sequutam provisionem filia, prior dispositio evanuerit; Ideoque totum prudentis iudicis arbitrio, in spectis facti circumstantijs, remittendum videtur.

Quatenus verò secunda opinio regulariter tenenda esset, adhuc certum est, ut dicta, vel alia conjecturæ inducant limitationem, ut supra; Proût etiam indubitatum est, quod si prior dispositio sit dubia, tunc sequens constitutio dotis, tanquam deserviens pro interpretatione, veniat attendenda; Puta, legavit pater pro dote scuta mille, atque in eadem Civitate currunt scuta diversi valoris, seu qualitatis, nempe scuta auri, & scuta monetæ, ut in Urbe; Tunc in dubio favore dotis venit quod magis, ut in sua materia advertitur; sed si vivens mille scuta monetæ dederit, vel promiserit, tunc ista constitutio attendenda est in totum tanquam interpres legati æquivoci.

Est tamen ista questio voluntatis, non autem potestatis, ut malè credidit *Croc. in l. si constante 10. in 2. l. et. num. 19. relatus per Paschal. de patr. potest. par. 1. c. 4. n. 94.*, qui dixit ut summam pro dote legatam pater, neque volens possit amplius minuere, quoniam hæc opinio nullum habet juris, vel rationis fundamentum, ut in dicta sua sede *sub tit. de dote* advertitur.

Aut verò fumus in dispositione alterius, quam patris; Vel etiam istius, in ijs casibus, in quibus nuptiam, vel aliud provisam, dotare non teneret; Et tunc pariter subdistinguentium est, an scilicet agitur de legato factio ad favorem certæ determinatæ personæ, vel potius incertæ; Primo enim casu, si mulier de tempore testamenti erat nupta, idque cognitum erat testatori, tunc planum est, ut conditio intelligenda veniat de futuris ulterioribus nuptijs, non autem de contractis ad text. in *l. si jam facta 11. c. l. si ita legatum 67. de condit. & demonstrat. l. in l. 3. §. ex pluribus nu. 26. ff. de acquir. possess. Felin in cap. ad hæc, ante fin. de rescript. Cæter. dicto cap. 20. lib. 3. var. num. 179.*

Id autem intelligendum est, si cum præsentibus nuptijs, legataria est ita benè collocata, ut illis durantiibus alio dotali subsidio probabiliter non egeat, quoniam si nupta esset cū nulla, vel cū exigua dote, tunc crederem, ut amplectenda esset supradicta distinctio *Baroli*, quæ aliàs in casu suo reprobata est, nisi conjecturæ aliter suadeant; Ubi enim veram, vel conjecturam disponentis voluntatem habere possumus, tunc cessant istæ inspectiones.

Si verò de tempore testamenti, vel etiam postea, testatore vivente, sed ignorante, mulier esset nupta, & tunc intrat non levis difficultas, ob Scribentium varietatem; Prima enim opinio est magis recepta, majorique legum, ac rationum munimine roborata,

Card. de Luca de Legat.

ta, ut legatum indistinctè debeatur, sive nupta sit de tempore testamenti, sive postea testatore vivente, & fortius eo mortuo antè alterius conditionis adventum; Idque ex triplici ratione; Primo nempe, quia pro dispositione conditionali consequenda, sufficit conditionem quandoocumque adimpleri, ad text. in *l. si ita scriptum §. fin. de legat. 2. & in terminis in l. si quis heredem C. de insit. & substit.*; Secundo quia, ubi effectus alicujus rei attenditur, tunc nil interest, quod finis præcedat, vel sequatur, *glos. in Clem. 1. verbo Nervæ, de concess. præben.*; Et tertio, quia matrimonium non est causa extinctiva, sed productiva dotis; Atque per hanc ultimam rationem respondetur objecto extinctæ, seu cessantis causæ legati.

Ubi enim tempus adjectum est, non causa terminandi, vel extinguendi, sed perficiendi, vel exquendi obligationem, tunc non procedunt ea, quæ de tempore limitato tradi solent *Bald. in l. fin. C. de sent. que sine cert. quant. n. xi. Lup. in c. per vestras 3. no. tab. §. 20. num. 6. Castr. cons. 148. vol. 2. & cons. 308. lib. 1. & in l. Publius ff. de cond. & demonstrat. num. 2. Imol. cons. 113. num. 9.*

Altera etiam ratio ponderari solet, quod scilicet mulier cum illa spe meliorem virum invenit *Imol. dicto cons. 113. Doccim. cons. 163. Spin. in specul. testament. glos. 14. num. 152. Ceval. comm. contr. com. quest. 138. num. fin. Sanchez de matr. lib. 7. disp. 91. num. 65. ex professo Casanatt. cons. 35.*, benè *Marta de success. lib. 4. quest. 18. artic. 3. num. 15. & seqq. Capyc. Laur. consult. 17.*, Cæter. dicto cap. 20. num. 17. & 185., & alij [quamvis inter istos adsint plures id simpliciter firmantes etiam in legato generali factio pro incertis, sed ita simpliciter non benè ut infra.]

Alia est opinio præcedenti de directo contraria, quæ simpliciter negat, ut maritatis hoc legatum debeatur, ex earatione, quod extincta est causa legandi, atque cessavit finis, ob quem testator inductus est ad disponendum; Atque ad contrariam rationem, quod matrimonium est causa, potius productiva, quam extinctiva, respondetur, id procedere in legato factio per patrem obligatum dotare etiam nuptam, & dotatam, *Bald. cons. 360. lib. 4. & 493. lib. 5.*, *Simon de Pret. de interpret. ultim. voluntat. lib. 4. dubitat. 12. num. 46. & seq.*, *Manent. decif. 35. Paschal. de patria potest. par. 2. cap. 7. num. 55. & 60.*

Tertia est opinio distinguens inter dispositionem conceptam in futuro, & in subjunctivo, ut in primo non debeatur, in secundo autem sic, ut per *Narr. cons. 485. latè Manent. cons. 147.*, *Mandell. cons. 52.*, & his videtur etiam adherere *Paschal.* ubi supra.

Ex præmissis igitur constat, ut priori sententiæ magis adherendū videatur, illaq; tanquam dotimagis favorabilis teneri potius debeat, nedū in legato factio certæ, ac determinatæ personæ, sed etiā incertis de certis, quoniam [excepto *Baldo*], ferè omnes utrumque casum videntur æqualiter determinare.

Mihi verò, consideratis attentè præfatis auctoritatibus [alijs omisis ut potè loquentibus de dispositione patris, in qua ut supra viget diversa ratio] videtur, ut ista materia, ut potè pendens à conjecturata disponentis intentione, cum certa uniformi regula determinari non possit, sed quod regulanda sit juxta singulares facti circumstantias; Ideoque juxta penè generalem naturam hujusmodi questionum voluntatis, quæ facti potius quam juris dicuntur, cum casuum distinctione procedi debeat.

Aut enim agitur de legato nominatim relicto ad favorem certæ personæ, præstando per legataria patrem,

K

patrem, vel alium dotare obligatum, ac verifimiliter à testatore magis dilectum, quia nempe testator, instituto hærede ejus fratre, vel alio conjuncto, fecerit legatum, pro subsidio dotis alicujus ex ejusdem hæredis filiabus; Et tunc si legataria de eo tempore, vel postea per ipsummet hæredem congruè provisâ sit, cum cessatio legati respiciat ejusdem dotantis commodum, amplectenda venit sententia *Baldi consulentis*, dum potius in sublevamen dotare debentis, quàm pro excessiva superflua dote, dispositum esse censetur; Et hic est proprius casus, de quo agunt *Mandell. cons. 52.*, & *Manent. decis. 35.*; Magna enim æquitas, ac verifimilitudo id suadere videntur, maxime si in defectum unius, alteri filia sit consultum juxtâ casum *Mandelli*.

Aut agitur de legato, pariter ad favorem certæ personæ, præstando ab alio, quàm ab eo, qui dotavit absque alia substitutione, ita ut legati cessatio respiciat commodum hæredis non dotantis, & tunc amplectenda sit opinio *Baldi repetentis*, quoniam aliàs intentio testatoris remaneret sine effectu, atque rectè tunc dici posse videtur, ut potius affectio personæ, quàm causa contemplata fuerit, ut observat *Sanchez*. [nisi versemur in casu, in quo dispositio censenda esset de jure subsidiaria, ut in sua materia *sub tit. de dote disc. 37. & seq.*, & *disc. 145.*

Verùm si dispositio continet favorem alterius personæ, in qua vigeat eadem ratio charitatis, quia nempe relicta sunt mille pro dote Titii, & in ejus defectum, pro dote Sempronie, tunc verior, & æquior videtur dicta sententia *Baldi consulentis*, dum cessat in prima provisâ, finis charitatis habitus à disponente, illeque urget in altera non provisâ, pro qua testator vivens, verifimiliter potius respondisset.

Id autem multò magis dicendum est in legato pro incertis de certis, quoniam auferendo nuptæ, ac provisâ, non cessat dispositio, sed confertur in aliam magis indigentem, juxtâ magis verifimilem disponentis intentionem, contra quam, ac omnem charitatis rationem videretur, ut ex sola legum rigorosa intelligentia abundandum esset in superfluis, ut deficeretur in necessarijs, juxtâ stylum imprudentum, & prodigorum; Ideoque contraria sententia *Cassanar. dicto cons. 35.*, & *Cappyc. Latr. consult. 17.*, quatenus generaliter capiatur, placet; Nisi prima non sit cum nuptijs bene provisâ; Vel nisi nuptiæ sequantur sint post factum casum legati, cum tunc agatur de jure quæsito, ut rectè *Bald. dicto cons. 360. lib. 4.*

Procedunt hæc quatenus dispositio concepta sit 10 sub incerta conditione; Quoniam si conditio sit certè exitura infra aliquod tempus, quod puella expectare non potest, vel non debet, tunc præcedentes nuptiæ non præjudicant, quoniam agitur de jure quæsito; Ut puta disponente Statuto, ut dotes nõ nisi quoquo triennio, vel quinquennio puellis de familia distribuantur, tunc non tenentur vocatæ expectare finem hujus termini, cum non substantiam, sed potius dilationem executionis dictus terminus percutiat, & in his terminis rectè procedunt dicta per *Cappycium Latr. dicta consultat. 17.* Istoque casu, bene intrat ratio *Imola dicto cons. 113. num. 9.*, quod scilicet ista spes est pars dotis; Maxime ubi agatur de dotibus præstandis per Montes familiarum, de quibus loquitur *Cappyc. Latr.*, quoniam isto casu, puellæ ab instanti natiuitatis, tanquam ex causa onerosa, jus quæsitum quodammodo habere videntur, ut firmat idem *Cappyc. Latr. consult. 127.*

Idemque dicendum videtur in conditione potestativa pendente à facto tertij, juxtâ casum *Valen-*

zuela consil. 132. lib. 2., quia nempe dotes dantur puellis de familia, nominandis per executores, vel nubendis cum eorum, vel aliorum consensu, quoniam, si isti requisiti, absque justa causa, nominationem facere, vel consensum præstare conantur, atque puella, hoc non expectato nubat, tunc nuptiæ non præjudicant, ut bene *Valenzuela ubi supra*.

Aut agitur de dispositione generali pro incertis de incertis, ut frequenter esse solemus legatæ, vel dispositiones pro dotali subsidio generali pauperibus puellis præstando, & tunc; Aut istæ sunt, necdum nuptæ, sed etiam aliunde dotatæ, & nulla cadit quæstio, cum hujusmodi dispositiones censentur subsidiariæ pro solis pauperibus non privatis *Cyriac. controver. 94. num. 41.* deoque detestabilem abusum esse, dare hujusmodi subsidia puellis aliunde provisâ dicit *Rota in Romana data 21. Februarij 1650. coram Corrado apud Salsed. in la-byrint. decis. 22.* ubi invehit contra similitudinem ista materia fieri solitas, & habetur *sub tit. de dote*. Aut verò sunt nuptæ, sed non dotatæ, & quia nec nulla vigeat ratio affectionis potius erga unam, quàm alteram, atque denegare legatum nuptis, non tollit pietatem operis, principaliter intencum ad consulendum honestati puellarum in nuptiarum, id est circò omnino vera est dicta prima sententia *Baldi in dicta l. fin.*, quam absolutam censet *Sanchez. dicta quaest. 91. lib. 7. num. 63. & seq.*; Atque ita praxim in praxi servari videmus.

Bene verùm, quod non repugnant voluntate disponentis, si ex facti circumstantijs, eadem ratio pietatis, vel consulendæ honestatis viget, tunc nõ videtur prohibitum executoribus, hujusmodi subsidia, etiam nuptis distribuere; Ponamus enim, quod finis in muliere juvene, ac formosa de dote non provisâ, quæ habeat virum exulem, vel aliis inutilem, adeo ut, ad infirmitatem, honestatis periculo subiaceat, utique dicendum non est ut maximum foret charitatis opus, idem subsidium nubendarum, huic malè nuptæ præstare, ut ita honestatem tutam reddere valeat, ut expressè sentit etiam *Sanchez*, atque in hoc sensu capiendi videntur *Calvanus decis. 26. num. 36. par. 3. & 11. de iust. disp. 11. num. 556. in fin.*; Nisi usus obliet, ut etiam advenit in dicta sua materia *sub tit. de dote*.

Quo verò ad secundam partem propositæ materiæ, an scilicet dos pro nuptijs relicta, debeat fore solum pro primis, vel etiam pro ulterioribus; Regula est negativa, quoniam dispositio consumitur, in prima vice ex ratione *retr. in l. Bovei §. Hic firmone, de verb. signific. & firmant Bald. in prim. decret. num. 35. Sanchez. lib. 7. disp. 91. num. 55. & Cappyc. Latr. consult. 127. num. 10. & 55.*

Verùm ea tripliciter temperatur; Primò nempe ubi ex facti circumstantijs constet dispositio non ulterioribus etiam nuptijs convenire, & in hunc finem venit intelligendus *Castronj. cons. 308. lib. 4.* qui pro omnibus nuptijs legatum debere firmat.

Secundo ubi primæ nuptiæ fuerint tantum nuptæ, sed non consumatæ, cum tunc mulier tanquam virgo dicatur etiam capax dispositionis, dum regitur in *l. Bovei* procedit cum effectu *Sanchez. ubi supra num. 56. Cappyc. Latr. ibidem num. 54. & 109.* ubi ita decisum in Sac. Consilio Neapolit.

Tertio [iudicio meo], ubi ageretur de viduâ nimis juvene, ac formosa, adeo ut probabiliter credatur honestatis periculo subiecta; Quomodo datur honestatis periculo subiecta; Quomodo enim in sua materia *sub tit. de dote disc. 145.* necdum conjunctos regulariter ad unicam dotem obligatos, sed etiam filios primæ matris contra omnes juris regulas, ex ista ratione ad-

De L. U. C.
de
testamentis
et testat.
9VI
9

cundarum nuptiarum dotem teneri habetur, ita pariter, & in presenti; Maxime ubi agitur de subsidio debendo incertis de certis, ex aliqua particulari ratione sanguinis, vel affectionis, ob verisimilem disponentis voluntatem; Ubi enim agitur de subsidio dando incertis de incertis, non ita de facili hoc admittendum est, saltem ob contrariam communem observantiam, à qua, etiam non resistente disponentis voluntate, vel particulari Statuto, non crederem rationi incongruum esse, ut aliquando recederetur, ut supra observatum est.

Benè verum, quod hoc tertium temperamentum, in sola æquitate ratione fundatum, admittendum videtur, non militante altera æquitate, in contrarium, atque sine præjudicio aliarum puellarum; Si enim agatur de monte alicujus familiae, cui post præstitas dotes omnibus puellis tunc existentibus, super sint reditus, tunc pro isto subsidio videtur omni ratione prædictæ æquitati locum fore; Secus autem ubi, ob dotem viduæ præstandam, cessaret subsidium alterius puellæ nu-

bilis, cum tunc in concursu æquitate hinc inde, non sit recedendum à regulis juris.

An autem primæ nuptiæ nullæ, nuptiarum nomen, ac effectum mereantur, adeo ut sequentes dicendæ sint secundæ, vel primæ; Negat Sanchez, *dist. de diffinit.* 91. num. 56., quoniam non entis nullæ sunt partes ad text. in l. dotis 68. de Jur. dotium; In contrarium verò urget text. in l. hæc conditio ff. de condit. & demonstr. ubi disponitur, ut per inutiles nuptias illarum conditio, licet non impleta, adhuc tamen defecta sit; Verum non videtur recedendum à priori sententia, quoties nullitas non proveniat ex culpa, vel delicto, adeo ut mulier reddatur æquitate indigna; Secus autem ejus culpa accedente, nè aliàs melioris conditionis dicatur contrahens criminosas nuptias, & illicitas, quam licitas, & honestas; Atque iste, inter plures intellectus, quos habet text. in distal. Hæc conditio bene congestos per Arias de Mesa lib. 2. variar. c. 40. ex n. 15., videtur ex littera textus, & ex glos., ac Doctoribus verior; Ut nempe procedat de summo jure, secus autem de benignitate.

S V M M A

S I V E

COMPENDIVM

Eorum, quæ in foro magis practicabilia continentur in hoc Lib. XI. Par. I. de Legatis.

I.

De legatorum validitate, eorumque operatione, comprehensione, & interpretatione, à numer. 1. ad 32.

II.

De legatorum privilegijs, & effectibus, ac etiam de remedijs, & actionibus, pro eorum assequutione competentibus, à numer. 32. ad 42.

III.

De legatorum diminutione, seu contributo, quando hæreditas omnibus idonea non sit, ac de falcidiæ detractione; Et de ademptione, vel alia cessatione, seu caducatione, vel caducitate à numer. 42. ad 67.

IV.

De legatis pijs, eorumque privilegijs; Et de legatarioꝝ capacitate, vel incapacitate; Et de facultatibus exequutorum testamenti, ac illorum, qui sint de jure exequutores, ut sunt Episcopus, vel Fabrica S. Petri, & de istius facultatibus, à numer. 67. ad 78.

S V M M A R I V M.

I.

- 1 Quando existente valido, ac perfecto testamento corrumpantur legata.
- 2 De Senatus Consulto Liboniano in sibi ipsis adscribentibus.
- 3 An à validitate testamenti liceat arguere ad validitatem legatorum.

Card. de Luca de Legat.

4 Quandoque legata debentur etiam à successoribus ab intestato, & quando.

5 Minores requiruntur solemnitates in legatis, quam in testamentis, & qua sit differentia.

6 Accessoria, sunt legata, qua tamen stare possunt sine testamento, quod est principale, & quando.

7 An pecunia numerata, & merces veniant sub legato mobilium, & de qua specie moneta legatum intelligatur.

8 Quid de legato generis, de quibus speciebus intelligatur.

9 In legato generis, cuius sit electio.

10 An possit eligi melius, vel deterius.

11 In dubio, an pro herede, vel pro legatario fieri debeat, lata vel stricta interpretatio.

12 Quis præsumatur magis dilectus, an hæres, vel legatarius, distinguitur.

13 Quando censetur de solo usufructu, vel etiam de proprietate.

14 Quando dicatur purum, vel conditionale, & quando etas, vel tempus, seu casus faciat conditionem.

15 Quid veniat sub legato domus, vel prædij &c.

16 Faciunt pluribus de annua, vel menstrua prestatione, an intelligatur distributive pro singulis, vel unica summa pro omnibus.

17 An censetur ad vitam tantum, vel sit perpetuum, & transmissibile.

18 Injunctum heredi, an censetur de primo tantum, vel etiam de ulterioribus.

K 2

19. Fa-